УДК 316.61:7

Сторож Олена

кандидат психологічних наук,
доцент кафедри практичної психології та психотерапії
Рівненського державного гуманітарного університету
ORCID iD: 0000-0002-2197-1282
DOI https://doi.org/10.35619/prap_rv.vi13.136

РОЛЬ КРЕАТИВНОСТІ У РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Анотація. Статтю присвячено теоретичним основам вивчення ролі креативності у розвитку творчої соціалізації особистості. Здійснено аналіз наукових джерел, що розкривають погляди на поняття «креативність», «соціалізація», «соціальна креативність», «творчий інтелект», «творча соціалізація». Зокрема, проаналізовано, що креативність розглядається як ступінь адаптивності суб'єкта в суб'єкт-суб'єктних та суб'єкт-об'єктних відносинах. Розвиток креативності виступає як основний напрям розвитку особистості. Розкрито комплексний підхід до креативності, згідно якого розглядається функціональна структура взаємодії когнітивних і особистісних складових творчої особистості. Досліджено поняття «соціальна креативність», що розкриває соціальну перетворювальну сутність суб'єкта в процесі взаємодії з самим собою і з оточуючими об'єктами. З'ясовано, що інтелектуальна творчість, будучи невід'ємною стороною людської духовності, є соціальним механізмом, що протистойть регресивним явищам у розвитку суспільства. Проаналізовано, що поняття «творча соціалізація» характеризується процесом стійкої, загальної адаптованості на підставі активізації незахисних адаптаційних механізмів психіки особистості, що призводить до систематизації, конструювання, інтегрування нею образу світу, на основі творчості і креативних здібностей.

Ключові слова: креативність, соціалізація, соціальна креативність, творчий інтелект, інтелект, інтелектуальна творчість, творча соціалізація, особистість.

Постановка проблеми. В процесі трансформації суспільства відбувається становлення нового типу особистості як результату динамічної адаптації до швидких змін способу життя, який вже не співпадає з тими зразками поведінки, що вважалися нормою суспільства. Відповідно до цих умов перед сучасною людиною, стоїть питання відозмін в напрямку гнучкої, швидкої і сильної особистості, яка є цікавою і творчо успішною в суспільстві. Завдяки активності творчих особистостей не припиняється процес інновацій, унаслідок яких саме суспільство змінюється і прогресує. Зниження творчого потенціалу в суспільстві означає розпад і застій системи (Полякова, 2003). В умовах сучасного життя творчість значною мірою виступає своєрідним механізмом адаптації особистості до соціальних змін, що відбуваються, і для того, щоб внутрішньо відповідати сучасній дійсності, людина повинна не просто вміти адаптуватися до нової ситуації, але й бути здатною змінити її, змінюючись і розвиваючись при цьому сама, проявити креативний підхід. Саме тому особливий інтерес викликають дослідження, присвячені вивченню особливостей креативної соціалізації особистості і її успішної творчої реалізації в суспільстві.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Досліджуючи концепції соціалізації, слід виокремити деякі з них, які є важливими у даному науковому дослідженні. До них варто віднести *адаптивно-розвивальну* (Дьюї, Кукарц, 1952), *гуманістичну* (Маслоу, Роджерс, 1970), *діяльнісну* (Андрєєва, Виготський, Москаленко & Циба, 1998) концепції соціалізації особистості у розумінні яких є взаємодія з оточуючим середовищем шляхом зміни адаптацій у кожній царині життєдіяльності і життєтворчості, яка триває впродовж всього життя. Ці моделі соціалізації на основі механізму освоєння нових соціальних ситуацій орієнтовані на формування творчої, мобільної особистості. Основною базою у вивченні *творчої соціалізації*

особистості стали дослідження (Моляко, 1994) щодо творчої діяльності особистості, її вміння розв'язувати складні, нестандартні задачі та проявляти відповідні стратегії у всіх сферах життя. Також важливими є дослідження Коломийченко (2013) і Туріної (2011) щодо *творчої соціалізації* та індивідуалізації, в створенні людиною себе і нової культури в умовах мінливого соціального буття (Сторож, 2011).

Термін «*креативність*» досліджувався такими вченими як (Булка (2001), Дружинін (1997), Ландау (2002), Макаренко (2008), Пов'якель (2010), Тунік (2006)). Його почали використовувати з виникненням тестів креативності Гілфорда (1986), Торренса (1987), тому поняття «*креативність*», по суті є синонімом поняття «*креативне мислення*». Розумінню самої креативності присвячено досить багато досліджень, зокрема роботи Воронюк (2000), Макаренко (2008), В. В. Рагозіної (1999) висвітлюють стан вивчення проблеми креативності в сучасній психології творчості. За визначенням у психологічному словнику креативність – це здатність, або творча здібність, або риса особистості породжувати багато різноманітних оригінальних ідей у нерегламентованих умовах діяльності; креативність у вузькому значенні слова – це «*дивергентне мислення*» – «як вид мислення, який іде в різних напрямках», спрямований на пошук інноваційних шляхів, нестандартних ідей, в протидію «*конвергентному мисленню*» – лінійному, логічному (дискурсивному) мисленню, яке передбачає одне-єдине правильне вирішення проблеми (Гілфорд, 1986; Грецов, 2007; Торренс, 1987; Вільямс, 1980); креативність у широкому значенні слова – це творчі інтелектуальні здібності, тощо (Баррон, Уаллах, 1985; Сторож, 2011).

Мета статті: здійснити теоретичний аналіз основних позицій ролі креативності у розвитку творчої соціалізації особистості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Науковці в сфері соціальної психології Дьюї, Маслоу, Мокшанцев, Москаленко, Орбан-Лембрик, Олпорт, Реан, Роджерс & Ціба, 2000) розглядають *соціалізацію* не лише як адаптацію особистості до певного соціуму, а й як активність і вибіркоче творче ставлення особистості до середовища. Успішною соціалізацією, вважається ефективна адаптація людини до суспільства і здатність певною мірою протистояти суспільству, тому, що заважає її саморозвитку і самоствердженню (Сторож, 2011).

Розглянемо ряд наукових підходів на природу креативності і її роль у розвитку творчої соціалізації особистості. Федотова (2007) розкриває позицію Н.М. Гнатка на творчий потенціал й актуальну креативність, так як, на його думку, вони стоять по обидві боки єдиного процесу, саме на протязі якого відбувається трансформація наявних творчих потенцій індивіда у соціально-актуалізовану творчу діяльність. Актуалізуючись, творчі потенції в процесі свого генезу перетворюються в актуальну креативність і втілюються в продукти творчої діяльності. Останні, у свою чергу, піддаються аналізу, оцінці з боку соціуму з приводу їх оригінальності й соціальної значимості. Що стосується соціального феномену творчості, то, розглядаючи його крізь призму відношень «суб'єкт - предмет – середовище», Моляко (2005) Федотова вважає, що потрібно вести мову про обдарованість «оскільки...сама вона як системне утворення особистості є координатором, регулятором, стимулятором творчої діяльності, сприяє знаходженню таких рішень, котрі дають можливість людині краще пристосуватися до світу, оточення, інших людей та до самого себе». Підсумовуючи дане судження Моляко, Федотова робить висновок, що креативність він розглядає як ступінь адаптивності суб'єкта в суб'єкт-суб'єктних та суб'єкт-об'єктних відносинах. Дане положення Моляко дещо розходиться з уявленнями ряду вітчизняних та зарубіжних психологів, котрі роблять акцент на дезадаптивних моделях обдарованої дитини в суб'єкт-суб'єктних відносинах (Мерша, Текс & Чудновський, 2011). Єрмолаєва (2003) підкреслює, що у загальному вигляді розвиток особистості визначається як процес і результат входження її в соціокультурне оточення, що включає освоєння чинних цінностей, норм поведінки, орієнтацію на максимальну персоналізацію, сформованість творчих можливостей, які спонукають до особистісного розвитку «Я». Отже, йдеться про соціалізацію особистості, яка починається з моменту народження дитини. При цьому *творчість і соціалізація* виступають як взаємозалежні поняття, оскільки у дитини немає

іншого шляху особистісного становлення, крім творчого, пов'язаного з розвитком уяви. Розвиток *креативності* виступає як основний напрям розвитку особистості. Тому з позиції Єрмолаєвої (2003) *креативність* – це структура особистості, яка динамічно розвивається й характеризується своєрідністю й цілісною сукупністю таких особистісних рис: творчим потенціалом, творчою активністю, творчою спрямованістю, творчою індивідуальністю, ініціативністю, імпровізаційністю. Ці риси сприяють самоактуалізації формування творчої зрілості та більш *ефективній соціалізації* особистості.

У наукових дослідженнях Смульсон (2001) зазначає, що висококреативні особистості гірше розв'язують задачі на репродуктивне мислення, до яких належать практично всі тести інтелекту, ніж усі інші досліджувані. Причиною цього є те, що креативність протилежна інтелекту як здатності до універсальної адаптації саме за цим критерієм (*творчість неадаптивна*). На практиці виникає нездатність креативів розв'язувати прості інтелектуальні задачі (Дружинін, 1997). Тому креативність і загальний інтелект – це здатності, які обидві визначають процес розв'язування мисленнєвої задачі, однак відіграють різну роль на різних його етапах. Можна вважати, що ступінь регламентації або свободи поведінки досліджуваного і умов діагностики визначають рівень прояву креативності або інтелекту в діагностичній ситуації. Смульсон підкреслює, що найбільш завершену картину співвідношення інтелекту та креативності, і, зокрема, місця інтелектуальних процесів в становленні креативності намалював Клаус Урбан (1996). Він розвиває комплексний підхід до креативності, згідно до якого розглядається функціональна структура взаємодії когнітивних і особистісних складових творчої особистості. Інакше кажучи, виділяються дві групи компонентів креативності – когнітивні та особистісні. До когнітивних Урбан (1996) відносить дивергентне мислення (за Гілфордом, 1986) та дивергентні дії, загальні знання та мисленнєву базу, а також базу спеціальних знань та специфічних умінь. Основні особистісні компоненти підсумовані як концентрація на задачі та зануреність у неї, мотивація і мотиви, відкритість і толерантність до невизначеності. Когнітивні компоненти, на думку Смульсон, можна узагальнити поняттям *інтелект*, особливо якщо звернути увагу на включення до них не тільки дивергентного мислення, але й дивергентних дій. Урбан (переконливо показує зв'язок усіх дивергентних субкомпонентів з загальною інформаційною та мисленнєвою базою, тобто з системою інтелектуальних процесів. Дивергентне мислення повинно базуватися на широкому та швидкому сприйманні, обробці інформації, зберіганні даних у гнучкій і легко доступній мережевій системі пам'яті, а також залученні до розв'язування творчих проблем асоціативного, логічного, критичного та оціночного мислення. Смульсон (2001) не може не погодитися з автором в тому, що саме динамічна рівновага перших двох компонентів рухає творчий процес, і що *для високої креативності потрібен певний рівень інтелекту*. Однак неправомірним, на її думку, є зведення інтелекту до дивергентного мислення, яке автор проводить як імпліцитно, так і подекуди експліцитно.

Слід засвідчити, що Воллах і Коган (1965) змінили систему проведення тестів креативності. Вони надавали учням стільки часу, скільки було необхідно для розв'язання задачі або для формулювання відповіді на запитання. Тестування проводилось у формі гри. При цьому змагання між учасниками зводилося до мінімуму, а експериментатор приймав будь-яку надану відповідь. Підхід Воллаха і Когана дозволив по-іншому розглянути проблему зв'язку між інтелектом і креативністю. Працюючи з дітьми 11-12 років, дослідники виділили чотири основні групи учнів, які відрізнялися способами розв'язання проблем і адаптації до зовнішніх умов. Діти з високим рівнем інтелекту і високою креативністю, впевнені в своїх здібностях, мають адекватну самооцінку, характеризуються внутрішньою свободою і високим самоконтролем, ініціативністю, успішним пристосуванням до умов свого соціального оточення. Діти з високим рівнем інтелекту і низькою креативністю прагнуть до шкільних успіхів, тяжко переживають невдачі. Вони уникають ризику, не люблять публічно висловлювати свої думки. Вони стримані, затаєні, мають мало друзів і страждають без зовнішньої адекватної оцінки. Діти, які володіють низьким рівнем інтелекту, але високим рівнем креативності, часто займають позицію «вигнанців». Вони важко пристосовуються до шкільних вимог, нерідко мають захоплення «на стороні», де можуть у

вільній обстановці проявити свої здібності. Вони, як правило, тривожні, страждають від невіри в себе, комплексу неповноцінності. Вчителі можуть характеризувати їх як тупих, неуважних, оскільки вони без задоволення виконують рутинні завдання, не можуть зосередитись. Діти з низьким рівнем інтелекту і творчих здібностей зовні добре адаптуються, тримаються в середняках і задоволені власним статусом. Вони мають (Wollach, Kogan, 1965).

У своїх дослідженнях Кульчицька (2007) виділяє поняття «*соціальна творчість*», як специфічний вид творчості. Воно виявляється у взаємостосунках дитини з оточуючими, як творче уміння встановлювати контакти з іншими, розуміти людей, презентувати своє «Я». Як зазначає Семенова (1998) інтегральним індикатором соціальної обдарованості виступає *соціальна креативність* як спроможність особи здійснювати суттєві перетворення в об'єкті активності (його моделі) з метою їх активного пізнання та реструктуралізації. Оскільки термін «соціальна креативність» вказує на наявність певної здатності індивіда до генералізації ідей в площині соціальної проблематики, то правомірно *соціальну креативність* розглядати як необхідний елемент професіограми представників соціоекономічних спеціальностей, праця яких пов'язана з постійним впливом на соціальні об'єкти (конкретні люди, групи, суспільна свідомість) з метою їх аналізу та ефективної зміни. Як психологічне явище *соціальна креативність* з позиції наукової психології тяжіє до проблематики змістових характеристик рівнів інтелектуального розвитку соціально орієнтованих осіб. Прояви такої якості діагностується, як правило, на вищих щаблях соціального та професійного зростання індивідів, які на базі властивостей до соціальної адаптації, соціальної та професійної компетентності в змозі перейти від репродуктивних до продуктивних, творчих форм взаємодії з соціальним середовищем (Семенова, 1998). Виходячи з таких положень розроблена методика діагностики соціальної креативності, яка побудована за принципом аналізу стратегії розв'язання проблемної ситуації соціального змісту. Одержані дані дозволили виділити ряд факторів (гармонійна Я-концепція; соціальна креативність; соціальна компетентність; соціальне домінування тощо), які в сукупності дозволяють здійснювати позитивний прогноз відповідно ефективності функціонування соціально обдарованих осіб в проблемних ситуаціях соціального змісту завдяки наявності розвинених адекватних особистісних механізмів міжперсональної взаємодії.

Чорна (2002) розглядає поняття *творчість у життєвих ситуаціях*, що є поняттям більш широким, ніж *комунікативна творчість*. Вона, безумовно, охоплює комунікативну творчість, але має свої специфічні компоненти. Якщо комунікативна творчість стосується перш за все суб'єкт-суб'єктної взаємодії, то «ситуаційна творчість» за Чорною, містить як суб'єкт-суб'єктну, так і суб'єкт-об'єктну взаємодію. Якщо комунікативна творчість передбачає оригінальні запитання, відповіді, зміну внутрішніх станів, властивостей суб'єкта діяльності, то ситуаційна вимагає також змін у певній предметній і соціальній ситуації. Автор приходить до висновку, що можна визначити творчість у життєвих ситуаціях як оригінальний та ефективний розв'язок проблемних ситуацій взаємодії людини з людиною та опосередковано з предметним середовищем, яке охоплює як суб'єктні, так і об'єктні, як фізичні, так і соціальні складові цих ситуацій. Творчості у життєвих ситуаціях стосується різноманітний спектр ситуацій: побутових, «домашніх», сімейних, виховних, спілкування та взаємодії зі знайомими та незнайомими людьми, під час користування транспортом, пов'язаних із лімітом або, навпаки, великою кількістю вільного часу, професійною діяльністю або відпочинком тощо (Моляко, 2005). Врешті-решт творчість людини у життєвих ситуаціях у своєму розвитку трансформується у мудрість через осмислення значення та побудову стратегії життя (Абульханова-Славська, 1994). Поняття «творчості в життєвих ситуаціях» за Чорною (2002) можна також назвати «повсякденною творчістю» («everyday creativity» – в англomовній літературі). З таким видом творчості стикається кожна людина і майже щодня. І зовсім необов'язково, щоб людина, яка творчо розв'язує повсякденні життєві ситуації, володіла організаційними здібностями чи лідерською обдарованістю, тобто вміла впливати на прийняття рішення інших або переконувати їх, підкреслює Чорна. Вона також наводить приклади того, що частково з поняттям «творчості в життєвих ситуаціях» перетинаються за змістом поняття «практичний інтелект» (Векслер,

Стернберг, 1985), «духовна обдарованість» (Воловикова, 2005), побутова «домашня» творчість (Моляко, 2000), інтер-та інтрасоніальний інтелект (Гарднер, 1996). На погляд Чорної, (2002), найширшим поняттям, яке містить усі вищезазначені види творчості або здібностей, є *соціальна креативність*, яка є передумовою високої успішності людини в декількох областях діяльності: педагогіці, психології, менеджменті, соціальній роботі, політиці тощо.

Основна суть теорії творчості за Моляко (2005), є такою: творчий потенціал людини (творчої людини) реалізується цілісними процесами, в яких найбільшу роль відіграють мисленнєві компоненти та компоненти уяви. Творчі мисленнєві процеси, що включають основні цикли – створення задуму та реалізацію задуму, гіпотези, – детермінуються й організуються стратегіями й тактиками – унікальними особистісними утвореннями, системами, які водночас відображають генетичні й набуті настанови, диспозиції, навички та вміння різного масштабу та суб'єктивного забарвлення і, певним чином, адаптуються в конкретних умовах творчої діяльності. Щодо необхідності розвитку творчого потенціалу у рамках *тренінгу креативності* слід розглянути погляди цього вченого. Моляко подає кілька варіантів схем, що відображають особливості процесу підготовки та перепідготовки фахівця і робить особливий наголос на таких моментах:

- по-перше, суттєвим положення про наскрізну роль творчості (синонімами тут будуть і надалі вживатимуться: навчання творчості, творча підготовка та деякі інші) у всьому процесі підготовки й діяльності фахівця. Тобто йдеться про підготовку до творчої діяльності на різних вікових та професійних (допрофесійних етапах).

- по-друге, потрібно виділити вузлові моменти в загальному процесі – вікові, так само професійні, оскільки напрацьовані вже досить суттєві дані про оволодіння відповідними вміннями, про оптимальні періоди входження в сферу певного рівня творчої діяльності (наприклад, принципово важливим є дошкільний період, молодший шкільний вік, етап професійного становлення молодого фахівця тощо).

- по-третє, принциповим є положення про формування готовності до здійснення творчої діяльності, яке, в свою чергу, вимагає систематичного *творчого тренінгу*, що може здійснюватися як у межах виконуваної діяльності, так і в спеціально організованих процесах навчання, різних формах позанавчальної діяльності (змагання, олімпіади, гуртки, творчі вікторини та ін.).

Вже із сказаного вище стає зрозумілим, підкреслює В.О. Моляко (2005), що в його загальній концепції йдеться про органічне «вплетення» підготовки до творчої діяльності в процесі навчання в повсякденне професійне життя. Звідси випливає, що *творчість повинна стати нормою професійної* діяльності та нормою підготовки до неї, тобто в кінцевому підсумку кожен фахівець має бути творчим, креативним фахівцем.

Також слід зазначити, що у сучасних умовах інтелектуальний потенціал поряд з демографічними, територіальними, сировинними, технологічним параметрами того або іншого суспільства є найважливішою підставою його прогресивного розвитку (Грединарова, 1999).

По-перше, одним з вирішальних факторів економічного розвитку зараз виявляється інтелектуальне виробництво, а ключовою формою - інтелектуальна власність. На думку ряду аналітиків, у цей час відбувається глобальна інтелектуальна перебудова світу, що означає тверду конкурентну боротьбу окремих держав за володіння інтелектуально обдарованими людьми – потенційними носіями нових знань (Грединарова, 1999).

По-друге, інтелектуальна творчість, будучи невід'ємною стороною людської духовності, є соціальним механізмом, що протистоїть регресивним явищам у розвитку суспільства. Чим менше людей із творчим інтелектом у суспільстві, тим більш виражені деструктивні тенденції в ньому.

По-третє, діяльність *творчого інтелекту* – це гарантія особистої волі людини й самодостатності її індивідуальної долі. Чим у більшій мірі людина використає свій інтелект в аналізі й оцінці подій, що відбуваються, тим у меншій мірі вона податлива до будь-яких спроб маніпулювати нею ззовні (Грединарова, 1999).

Аналізуючи вище наведені факти ролі креативності у розвитку творчої соціалізації особистості, слід зазначити, що креативність є особистісною і пізнавальною характеристикою, яка допомагає особистості успішно оволодіти творчою діяльністю в процесі її творчої соціалізації.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Таким чином, проведений аналіз поглядів різних дослідників на проблему креативності свідчить, що креативність – це здатність до творчості. У даному випадку творчість трактується з позиції особистісного підходу, що дозволяє розглядати її як явище, що розвивається самостійно і відповідно до якого розвивається креативність. Творчість являє собою єдність уяви, мрії – та дії, а креативність забезпечує успішну адаптованість особистості підчас творчих дій, зокрема соціальну креативність. З'ясовано, що роль креативності у розвитку творчої соціалізації особистості є важливою і невід'ємною її складовою. Встановлено, що творча соціалізація особистості – це процес стійкої, загальної адаптованості на підставі активізації незахисних адаптаційних механізмів психіки та креативності, що призводить до систематизації, конструювання, інтегрування особистістю образу світу і проявляється у майстерності, винахідливості, творенні нових, корисних продуктів діяльності, а також у соціальній лабільності, в якій здійснюється її творче самовизначення.

Перспективами подальших досліджень є вивчення умов розвитку креативності і творчої соціалізації на різних вікових етапах.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Грединарова, Е. М. (1999). Развитие творческого мышления как условие успешного обучения. *Практична психологія та соціальна робота*, 1, 13-14.
- Єрмолова, А. М. (2003). Креативність в освітньому моніторингу. *Практична психологія та соціальна робота*, 8, 71-74.
- Кульчицька, О. І. (2007). Соціальне середовище у розвитку обдарованості. *Обдарована дитина*, 1, 25-31.
- Моляко, В. А. (2000). Психологическая система тренинга конструктивного мышления. *Вопросы психологии*, 5, 136-141.
- Моляко, В. О. (2005). Творчий потенціал людини як психологічна проблема. *Обдарована дитина*, 6, 2-9.
- Семенова, Р. О. (1998). Теоретико-концептуальні підходи до розробки проблеми обдарованості й креативності. *Обдарована особистість – пошук, розвиток, допомога*. Київ : Гнозис.
- Смульсон, М. Л. (2003). *Психологія розвитку інтелекту*. Київ: Нора-Друк.
- Сторож, О. В. (2011). *Психологічні особливості творчої соціалізації старшокласників*. (Дис. канд. психол. наук). Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Київ.
- Федотова, Т. В. (2007). Основні підходи до проблеми розвитку креативності особистості. *Практична психологія та соціальна робота*, 9, 60-64.
- Чорна, Л. Г. (2002). Обдарованість і творчість у життєвих ситуаціях: теорія та практика їх взаємодії. *Практична психологія та соціальна робота*, 9-10, 87-91.

REFERENCES

- Gredinarova, E. M. (1999). Razvitie tvorcheskogo my`shleniya kak uslovie uspeshnogo obucheniya [The development of creative thinking as a condition for successful learning]. *Praktichna psikhologi`ya ta soczi`al`na robota*, 1, 13-14. [in Russian].
- Iermolova, A. M. (2003). Kreatyvnist` v osvithomu monitorynhu [Creativity in educational monitoring]. *Praktychna psykholohiia ta sotsialna robota*, 8, 71-74. [in Ukrainian].
- Kulchytska, O. I. (2007). Sotsialne seredovyshche u rozvytku obdarovanosti [Social environment in the development of giftedness]. *Obdarovana dytyna*, 1, 25-31. [in Ukrainian].
- Molyako, V. A. (2000). Psikhologicheskaya sistema treninga konstruktivnogo my`shleniya [The psychological system of the constructive thinking training]. *Voprosy` psikhologii*, 5, 136-141. [in Russian].

- Moliako, V. O. (2005). Tvorchyi potentsial liudyny yak psykholohichna problema [Human creative potential as a psychological issue]. *Obdarovana dytyna*, 6, 2-9. [in Ukrainian].
- Semenova, R. O. (1998). Teoretyko-kontseptualni pidkhody do rozrobky problemy obdarovanosti y kreatyvnosti [Theoretical and conceptual approaches to the development of the problem of giftedness and creativity]. *Obdarovana osobystist - poshuk, rozvytok, dopomoha*. Kyiv: Hnozs. [in Ukrainian].
- Smulson, M. L. (2003). *Psykholohiia rozvytku intelektu [Psychology of the development of intelligence]*. Kyiv: Nora-Druk. [in Ukrainian].
- Storozh, O. V. (2011). *Psykholohichni osoblyvosti tvorchoi sotsializatsii starshoklasnykiv [Psychological features of creative socialization of high school students]*. (Dys. kand. psykhol. nauk). G. S. Kostyuk Institute of Psychology National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. Kyiv. [in Ukrainian].
- Fedotova, T. V. (2007). Osnovni pidkhody do problemy rozvytku kreatyvnosti osobystosti [Basic approaches to the problem of personal creativity development]. *Praktychna psykholohiia ta sotsialna robota*, 9, 60–64. [in Ukrainian].
- Chorna, L. H. (2002). Obdarovanist i tvorchist u zhyttievykh sytuatsiiakh: teoriia ta praktyka yikh vzaiemodii [Giftedness and creativity in life situations: theory and practice of their snteraction]. *Praktychna psykholohiia ta sotsialna robota*, 9-10, 87-91. [in Ukrainian].

THE ROLE OF CREATIVITY IN THE DEVELOPMENT OF CREATIVE PERSONAL SOCIALIZATION

Olena Storozh

Candidate of Psychological Sciences,
Associate Professor of the Department of Practical Psychology and Psychotherapy
Rivne State University of the Humanities
ORCID iD: 0000-0002-2197-1282
DOI https://doi.org/10.35619/prap_rv.vi13.136

Abstract. *The article is devoted to theoretical basics of studying the role of creativity in the development of creative socialization of the individual. The analysis of scientific sources revealing views on the concepts of «creativity», «socialization», «social creativity», «creative intellect», «creative socialization» was made. In particular, it was analyzed, that creativity is considering as degree of adaptability of the subject in the subject-subject and subject-object relations. It was revealed that creativity is a structure of personality that dynamically develops and is characterized by originality and integrated set of the following personality traits: creativity potential, creative activity, creative focus, creative individuality, initiative, improvisation. These features contribute to the formation of self-actualization of creative maturity and more effective socialization of personality. It has been proved that you highly creative personalities are worse at solving the problems on reproductive thinking, which includes almost all the intelligence tests than all other subjects. The complex approach to creativity is revealed, according to which the functional structure of interaction of cognitive and personal components of creative personality is considered. The concept of «social creativity», which discloses social transformative nature of the subject in the process of interaction with itself and with surrounding objects. It was found that intellectual creativity, being the integral side of human spirituality, is the social mechanism, which is opposed to regressive phenomena in the development of society.*

It is established that creative socialization of the personality is a process of stable, general adaptability on the basis of activation of non-defence adaptive mechanisms of the psyche and creativity, which leads to systematization, construction, integration by the personality of the image of the world and is manifested in skill, ingenuity, creation of new, useful products in social lability, in which its creative self-determination is carried out.

Keywords: *creativity, socialization, social creativity, creative intellect, intellect, intellectual creativity, creative socialization, personality.*

Стаття надійшла до редакції 21.09.2019 р.